

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

*Ένας λαός υψώνεται ή μο
δειξή πώς δε φοβάται την
αλήθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
ρικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ' * ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΡΚΗ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1908 * ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘΜ. 2 * ΑΡΙΘΜΟΣ 288

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Τρία λόγια (συνέχεια).
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά ξεγυμνώματα (συνέχεια).
ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ. Πραγματισμός.
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τα Γεωργικά του Βιργιλίου.—Βιβλίο δεύτερο (τέλος).
ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ. Έργα και ημέραι — Ειρήνη Δευτερίου.
ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ. Από την κλινική του καθηγητή κ. Φωκά.
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Πώς θα βερέσει την καμπάνα ;
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*

§ 13

Ο Παναγιωτάκης ο Νικούσης.

"Ας ακολουθήσουμε την παράδοση, κι ες τού θέσουμε ξέχωρη θέση τού Παναγιωτάκη, τού πρώτου δημογενή μας Μεγάλου Διεργητή, με σκοπό όμως όχι πανηγυρικό, και μήτε καν ιστορικό, καθώς κάμνει ο χρονογράφος μας, ξεχνώντας πως με τέτοιες περιστάσιμες δήγησες τής ζωής των ανθρώπων εκείνων άλλο δε μας φιλεύει παρά μερικά κεφάλια Τούρκικης ιστορίας. Έπειδή, τί βρίσκουμε πού να φωτίξη τὰ καθαυτὰ ἔθνηκά μας, ὅτα διαβάζουμε ἢ τού Νικούση τάκροβατικά πηδήματα ἀπό Τούρκικα σ' Αουστριακά σφύροντα ἢ τού Μαυροκορδάτου τὰ περίφημα διπλωματικά μεγαλουργήματα ; Κοιτάξτε ὅμως ἀγιάτρευτη ματαιότητα. Μόνο και μόνο ἐπειδὴ εἶταν αἷμα μας οἱ Δραγομάνοι τῆς Πόρτας, κόβουμε φύλλα τῆς Τούρκικης ἱστορίας και τὰ παραχάνουμε στή δική μας. Κι ὅμως ἐμεῖς πρῶτοι θὰ γελοῦσαμε ἂν κανένας χρονογράφος, ες πούμε τῆς Κόρσιας, μας ἔβαζε και τὸ δῖραμα τού Ναπολέοντα σφ' ἱστορικά του.

Λές κ' εἶναι ὁ Πλούταρχος και δηγᾶται τού Ἀριστείδη ἢ τού Τιμολέοντα τίς ἀρετές. Τέτοιο εἶναι τὸ ὄφος, τέτοιο τὸ καμᾶρι τού ἱστορικοῦ μας. Μποροῦνε νὰ τάνειξουνε και νὰ τὰ διαβάσουνε ὅσοι τὰ ὀρέγουνται. Θὰ τὴν ἀκολουθήσουμε κ' ἐμεῖς, καθώς εἴπαμε, τὴν παράδοση, μὰ για λόγους μήτε πανηγυρικούς, μήτε ἱστορικούς, παρά για λόγους ψυχολογικούς. Για νὰ δοῦμε τί λογῆς τύποι εἶταν αὐτοὶ οἱ μεγαλάνθρωποι, και κατὰ πού φυσούσε ὁ χαρακτήρας τους, ἂν εἶχανε τέτοιο πρῶμα.

Λοιπὸν ὁ Νικούσης. Γούναρη γιός, στοῦ Λούκα-

* Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 281.

ρη τὸν καιρὸ, και μαθητῆς τού ἱεροκλήρου τού Σύριγου. Αὐτὸς τονὲ διδάξε τὰ Ἑλληνικά. Ἄλλου ἔμαθε περσικά, ἀραβικά και τούρκικα. Στὴν Ἰταλία πάλι διδάχτηκε λατινικά, ἰταλικά, μαθηματικά και ἀστρονομία. (Σημειώστε πού στὰ ἰταλικά του μαθήματα δὲν ἀναφέρεται μήτε ρητορική μήτε μεταφυσική δικό μας μονοπῶλι αὐτῶ). Ἄρχισε τὸ στάδιό του Δραγομάνος τῆς Αουστριακῆς Πρεσβείας. Μιὰ ἀπὸ τίς πρῶτες του διπλωματικές δοκιμές εἶτανε, νὰ παρακινήση τούς Τούρκους, ὅταν ἔστειλαν Πρέσβη στή Βιέννα, τὰ συστατικά γράμματα στὸν Αὐτοκράτορα νὰ λέν Ἐσεῖς κι ὄχι Ἐσὺ. Οἱ Τούρκοι ὅμως πολὺ λογικὰ τού ἀπάντησαν πὼς ἀφοῦ ὁ Σουλτάνος λέει Ἐγὼ για λόγου του, γιατί νάποταίνονται στὸν Αὐτοκράτορα πληθυντικά ; Και πέρασε τῶν Τούρκων ὁ λόγος. Τὸνομά του ὡς τόσο μεγάλωνε, και σὲ λίγον καιρὸ γίνεται και τῆς Πόρτας Δραγομάνος. Πῶς εἶχε μεγάλα νοητικά χαρίσματα εἶναι βέβαιο. Εἶδεμῆ πὼς ἀλλιῶς θὰ καταφερονε νὰ μὲνη και ξένης Πρεσβείας, και τῆς Τουρκικῆς Δραγομάνος ; Χρόνια τὸ βᾶσταζε τὸ διπλὸ αὐτὸ ὑπουργεῖμα και μὲ τόση τέχνη, πού μιὰ φορὰ δὲ φαίνεται νάμπλεξε. Ἄς μαντέψη τώρα ὁ ἀνχνώστης μὲ τί λογῆς ἠθικές ἀρχές μπορούσε νὰ περπατῆ σὲ τέτοια ἀγγύλια ἀπάνω ὁ Παναγιωτάκης, κι ὅμως νὰ μὴν ἀγγυλώνεται.

Τέτοια εἶταν τὰ ψυχολογικά τους τῶν ἀνθρώπων εκείνων. Κράταγε κάποιον φανερό φανὸ ἢ ψυχῆ τους, μὰ δικό τῆς δρόμο δὲν εἶχε. Ἡ ἔθνη ἢ συνείδηση ἔλειπε, ἔλειπε λοιπὸν και κάθε ἄλλη συνείδηση. Ἄρα ὁ φανὸς ἐκεῖνος δὲν μπορούσε νάκαι τῆς Ἀλήθειας, παρά τῆς πιὸ κοινῆς νοημοσύνης, τῆς γυμνῆς ἐκείνης κι ἀδιάντροπης ξυπνάδας πού ἀπὸ τότες κι ἀπὸ πολὺ προτῆτερὰ εἶνε τάγαπητότερο εἶδωλο τῆς ρωμαϊκῆς ψυχῆς, πού ἀκόμα σώζεται και λατρεύεται μ' ἀφοσίωση ἀπελπιστική.

Ὁ Βεζίρης ὡς τόσο πού ἀνέβηκε τὸν Παναγιωτάκη σ' ἀψηλό του ἀξίωμα, ὁ περίφημος ὁ Μεχμέτ Κιουπριλῆς, μὲ τέτοια φιλά πρᾶματα δὲν εἶχε μήτε ὄρεξη μήτε σφῆρο νὰ σκετίζεται. Αὐτὸς, πού ἔκοψε τριάντα χιλιάδες ἡμέρησκούς του, πού κρέμασε ἕναν Πατριάρχη, τὸν Παρθένιο τὸν Τρίτο, κ' ἕναν Ἀρχιεπίσκοπο, τόσο ἀγαπούσε τὸν Παναγιωτάκη, πού σὺν ἀπόθνησκει τονὲ σύστησε στὸ γιό του, τὸν ἀκόμα πιὸ περίφημο Ἀχμέτ Κιουπριλῆ, τὸν κατακτητῆ τῆς Κρήτης.

Τὸν ἀπαντοῦμε κατόπι και σ' ἄλλες, πιὸ δύσκολες και πιὸ πολύπλοκες ὑπόθεσες πού μὲ τέχνη μοναδική τίς ξεμπέρδευε, και πάντα ἀκπανωβούττος ἔβγαინε». Τίς ἀφίνουμε ὅμως, για νὰρθοῦμε στήν καθαυτὴ ἀποθέωσή του, ὅτα συνόδεψε τὸν Κιου-

πριλῆ στήν ἐκστρατεία τῆς Κρήτης. Ἀπὸ τὰ 1644 βαστοῦσε ὁ Κρητικὸς ὁ πόλεμος. Ὁ Χάντακας εἶχε πολιορκηθῆ δυὸ φορές, και τώρα εἶταν ἡ τρίτη πολιορκία του. Ἐπεσε στὰ 1669, κ' εἶνε ἡ Κρήτη ἀπὸ Βενετική Τούρκικη. Τὸ μεγάλο και φοβερὸ δῖραμα τὸ περιγράφει, καθώς ξέρουμε, ὁ Μπουνιαλῆς ὁ Ρεθεμιώτης. Τὸ καθαυτὸ δῖραμα ὅμως, ἡ καθαυτὴ φρίκη του εἶναι πού κι ἀπὸ τὸ μέρος τῶ Βενετῶν, κι ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Τούρκων, Ἑλληνες παρᾶστεκν και πρωταγωνιστοῦσαν ὅταν ἦρθε ἡ κρίσιμη ὥρα. Ὁ Ἀνάντης κι ὁ Σκορδύλης ἀπὸ τῆ μιὰ, ὁ Νικουσης ἀπὸ τῆν ἄλλη. «Παράδοξο παίγιο τῆς τύχης» τὸνομάζει αὐτὸ ὁ ἱστορικός μας, και πηχίνει παρακάτω, ἐπειδὴ βιάζεται νὰ ἐγκωμιάση τὴν εὐγλωπτία τού ἡρώα του. Τόσο ἀπαράδοξο, μὰ τὸ ναί, πού δὲν ξέρουμε κ' βρίσκαται ἀλλοῦ παρόμοιό του. Νὰ γίνεται ὁ νοικοκύρης μεσίτης ἀνάμεσα σὲ δυὸ κλέφτες για τὸ δικό του τὸ χτήμα.

Μόλις πρόφταξε ὁ Παναγιωτάκης, πρὶν ἀποθᾶνη ἀπὸ ξαφνική, νὰ κάμη ἕνα τοῖλάχιστο καλὸ στήν Ἐκκλησία τού ἔθνους του, γλυτώνοντας τ' Ἅγια Χώματα ἀπὸ τούς Δυτικούς, και καθιερώνοντας τα δικὰ μας. Αὐτὸ ὅμως τούς ἀφεντικούς του δὲν τούς πολυτεῖραζε.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ*

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κι' ἀφοῦ οἱ κλαδιές ρογίστηκαν ἀκόμα σοῦ ἀπο τῆ γῆς ν' ἀνοίγεις τὸ σπυρὸ τρογύρου στὰ κεφάλια, και ν' ἀναρρίχνης τῆ σκληρῆ δικέλλα ἢ νὰ δουλεύεις Βαθεῖα τὸ χῶμα μ' ἄλατρο, κι' ἀνάμεσα στὰ ἴδια Τάμπελια τὰ καματερά πού ἀναγαχτοῦν νὰ στρίψεις ; και τότες και τὰνάλαφρα καλῆμα νὰ ταιριάσεις, και βέγγινα γδαρτὰ ραβδιά, και φράξια παλούκια Κι' ἀδρὰ δικράνια, πού σ' αὐτῶν τῆς δένωμες θὰ

[μάθουν

Τὰ κλήματα νὰ στριχτοῦν, και ν' ἀψηφοῦν ἀνέμους, και ν' ἀνεβοῦν πατόματα σποῦς τριψηλοῦς φλιηάδες. Κι' ὅταν τὸ πρῶτο τὸ κλαδί μὲ φυλλωσιά καινοδρια Ἀξάινει, πρέπει νὰ φυλᾶς τῆς τρυφερῆς τῆς ἄκρης. Κι' ὅταν ὁ πρῶτος ὁ βλαστὸς στῆς ἀκρῆς ἀνεβαίνει, και οἰχνηται στὸν οὐρανὸ μὲ τὰ λουριά νιωμένα, Ἄν πρέπει μὲ τού κοπιδιοῦ τῆρ κόψη νὰ τῆς γγίξεις, Ἄλλὰ κρατώντας γυριστὰ τὰ χέρια σὺν ἀγγύστρια, Καμπόσα φύλλα θῆνα σπᾶς για νὰ τὰ ξαναρῆθεις.

* Ἡ ἀρχὴ του στὸ 286 φύλλο.